

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.
Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para, De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 75.

Sobota 14. septembra 1929.

Leto IV.

Kot trombe glas . . .

Haaška konferenca, Društvo narodov, liga žena v Pragi, posamezne države vplivne politične in gospodarske moči, vsi so za popolno odpravo vojne. V Ženevi so prišli že tako daleč, da govore o tem, da bi obvezno podpisali Kelloggov mirovni pakt in dogovor o mednarodnem razsodišču za dobo petnajst let.

To bi bilo nekaj in v petnajstih letih se pa tudi gospodarske in politične razmere utegnejo izpremeniti tako, da bo v mednarodnih ustanovah nekaj več resnega smisla za mir kakor ga je danes.

Gospod Briand Aristid že več let ponavlja izjavo, da je najprej potrebna varnost, potem šele razorožitve. Te besede kažejo, da Briand ne zaupa miru, kar tudi priznava, češ, da imajo države različne interese ter da se ustvarjajo po svetu razne alijance držav, ki imajo specialne svoje zahteve. Vse to je resnica, toda svetovni parlament si mora priboriti prvič avtoriteto, drugič pa izključiti vsakršen kapitalistični vpliv na potek ukrepov mednarodnega parlamenta ter imeti v vidu samo splošne interese.

Že zadnjič smo poročali, da je ameriška vojna industrija poslala najete agente v Evropo, da preprečijo sklepanje o razorožitvi. In te dni čitamo v časopisju, da je predsednik Zedinjenih držav, Hoover, sam moral zaradi moralnega prestiža naročiti državnemu pravdniku, da uvede proti trem najbogatejšim delniškim družbam, ki grade vojne ladje, ka-

zensko preiskavo zaradi korupcije. To je en sam dokaz, kdo dela vojno politiko.

Alarm za mir je danes potreben tudi kapitalistom, ker bi v nemirnih časih nedvomno ne mogli izterjati svojih dolgov; ni jim pa všeč, če bi se vojna sploh preprečila in odpravila, zato spletarijo pri državah in državnikih, dokler bodo ti od njih dejansko odvisni ali pa tudi le moralno.

Vemo, da se večni mir ne da zapovedati, vemo pa, da krvave vojne niso potrebne in da so bolj in bolj nevarne ter groze, da človeštvo in njega kulturo uničijo.

V vsej tej mirovni propagandi pa pač vidimo ogromno vzgojno delo, ki mora imeti, če se v tem tempu nadaljuje, silno velik vpliv na mentaliteto človeštva.

Vemo, da še ni minila doba imperijalistične pohotnosti, vemo, da obstojajo razlike v naravi narodov in v interesih držav, ki hočejo braniti te svoje interese ne le s sporazumom ali s koncesijami, ampak z diktatom, z absolutno sigurnostjo, ki končno vodi k vojni. Toda duh miru, z duhom miru prepojeni in načelno vzgojeni narodi bodo tudi ob takih prilikah znali poiskati drugačno pot, ne krvavo, vse uničujočo vojno.

Človeštvo mora postati pravo človeštvo in služiti splošnim interesom, mora postati svetovna rodbina, ki pozna samo bodočnost celote.

Dolga je ta pot, a človeštvo jo je nastopilo s propagando miru.

Hendersonova izjava glede razsodišča in razorožitve.

Na zborovanju Društva narodov dne 6. t. m. je finski zunanji minister Prokopé utemeljeval novi predlog helsingforške vlade, da naj se za vse meddržavne spore prizna mednarodno sodišče v Haagu kot najvišja instanca, ki končno odloča o vseh sporih, ki so se obravnavali v podobnih ustanovah (razsodiščih).

K predlogu je potem govoril Henderson in naglašal, da je predvsem potrebna lojalnost med uradnim, državami v Društvu narodov napram vsem mednarodnim ustanovam. Dalje jo povdaril, da smatra angleška vlada priznanje obveznega sodstva le kot prvi korak na poti k obveznemu reševanju in urejanju vseh sporov mirnim potom. Angleška vlada ve, da more Društvo narodov doseči svoj namen le tedaj, če bo uvedlo sodstvo in razsodišče. Cilj se pa mora doseči, ker bi nova vojna bila tako grda, da bi človeštvo z njo izgubilo pravico do obstanka.

Glede na izjave francoskih delegatov, da je najprej potrebna varnost in potem šele razorožitve, je rekel Henderson, da je razorožitev najboljšo sredstvo za vpostavitve varnosti. Nahajamo se danes v položaju, da se v razorožitvenem vpra-

šanju dajo in morajo doseči praktični uspehi. Če Društvo narodov ne pride tukaj do nikakršnega ugodnega uspeha, se bodo zahodne države nahajale vedno v nevarnosti novih katastrof. Pohvalil pa je Henderson nemške predloge v obrambo vojne, ki so bili svoj čas predloženi dotičnemu komiteju.

Henderson se strinja s predlogom belgijskega zunanjega ministra, da naj se ustanovi konvencija finančne pomoči za tiste, ki so napadeni. Dalje predlaga, da naj se lani sprejeti načrt za pogodbo o svetovnem razsodišču vrne komisiji, ker bi ga Anglija v sedanjih oblikah ne mogla sprejeti.

Končno opozarja Henderson na Kelloggov mirovni pakt in njegovo razmerje do Društva narodov. Po določbah točke 12 in 15 dogovora v Društvu narodov se podpisniki ne odrekaajo popolnoma pravici do vojne, čeprav je ta pravica omejena. Kelloggov mirovni pakt je pa obvezen za vse, ki so mu pristopili. Zato je potrebno, da se spravi to nesoglasje v red z današnjim mirovnim naziranjem, ki se je v desetih letih že jako izobličilo.

bah in dopolnitvah zakona o tisku, razširjanje in prodajanje novin »Delavska Politika« št. 74 z dne 11. septembra 1929, ki izhaja v Mariboru, ker obsegajo članki z napisom »Boj za ustavo v Avstriji« na 1. strani v 1. in 2. stolpcu od spodaj in v 3. in 4. stolpcu od zgoraj, dalje z napisom »Proč z razrednim bojem!« na 1. strani v 3. in 4. stolpcu in z na-

pisom »Otvoritev avtomatične centrale v Mariboru« na 3. strani v 3. stolpcu od 3. odstavka, ki pričinja: »Kakor običajno, tako so bili tudi... do konca: »brez pojedin, ta velikih! bi si pa prihranili lepe tisočake«, pregrešek po čl. 3 in 5 zak. o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 6. januarja 1929, Službene Nov. št. 6 in z dne 1. marca 1929, Služ. Nov. št. 54/XXIII.

Zabrana sestoji iz tega, da se zaplenijo tiskani izvodi (člen 24 zak. o tisku).

Obenem se odreja po čl. 24 zak. o tisku, da se zapečati tiskarski stavek, plošče in kamenorezi.

Zabrano izvrši kr. policijski komisariat v Mariboru.

Razlogi:

Po čl. 19 t. 7 zak. o tisku je zabraniti razširjanje in prodajanje novic, če je storjeno s tiskanim spisom kaznivo dejanje, ki se kaznuje po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

Članka v 74. številki »Delavske Politike« z dne 11. septembra 1929 na 1. strani v 1. in 2. stolpcu od spodaj in v 3. in 4. stolpcu od zgoraj z napisom: »Boj za ustavo v Avstriji«

in pod tem člankom natisnjeni članek: »Proč z razrednim bojem!« na 1. strani v 3. in 4. stolpcu tvorita dejanski stan pregreška po čl. 3 zakona o izpremembi in dopolnitvi zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 6. januarja 1929, Služb. Nov. št. 54/XXIII in dejanski stan pregreška po čl. 7 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 6. januarja 1929, Služb. Nov. št. 6, članek na 3. strani v 3. stolpcu v sredini pod napisom: »Otvoritev avtomatične telefonske centrale v Mariboru« od 3. odstavka naprej, ki pričinja: »Kakor običajno, tako so bili tudi... do konca, ki se glasi: »Brez pojedin, ta velikih! bi si prihranili lepe tisočake« pa tvori dejanski stan pregreška po čl. 5 zak. o izpremembi in dopolnitvi zak. o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 6. januarja 1929, Služb. Nov. št. 54/XXIII.

Zabrana razširjenja in prodajanja uvodoma navedenih novin je zato v zmislu t. 7 čl. 19 zak. o tisku in zak. o izpremembah in dopolnitvah zakona o tisku utemeljena.

V Mariboru, 10. septembra 1929.

Dr. Jančič I. r.

Zadrugi dnevi v Ljubljani.

Te dni zborujejo v Ljubljani zastopniki v Glavni zadrugi zvezi včlanjenih zadrugnih organizacij.

Uvod v slavnostne dneve je bila otvoritev lepo uspele in nazorno razporejene zadrugne razstave na ljubljanskem velesajmu, o kateri bomo izčrpano poročali v prihodnjih številkah.

V nedeljo 1. septembra je bil odprt v veliki dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti občni zbor Glavne zadrugne zveze. Občnega zbora se je udeležilo preko 600 delegatov raznih zadrugnih organizacij iz vseh delov države. Med delegati smo opazili zlasti mnogo zastopnikov delavskih zadrug in pa gostov iz vseh krajev Slovenije. Samo iz Hrastnika je prišlo na kongres nad 100 gostov-članov našega Kongumnega društva rudarjev.

Kongresu je predsedoval z. Anton Kristan, poleg njega pa sta bila v predsedstvu gg. Bogomil Remec iz Ljubljane in Rudolf Gajler iz Zagreba. Po pozdravu vsem navzočim je z. Kristan podčrtal, da je minilo ravno deset let od ustanovitve Glavne zadrugne zveze in zasluge, ki si jih je steklo zadrugo gibanje za široke ljudske plasti. Potem, ko je še prečital pozdravne brzojavke Mednarodne zadrugne zveze v Londonu in drugih velikih zadrugnih organiza-

cij v inozemstvu, so pozdravili kongres predstavniki raznih oblasti, korporacij in društev, na kar so se vrstili razni referati »O desetletnem obstoju Glavne zadrugne zveze« (Ing. Ivan Varga), o »Zadrugi in zadrugi zakonodaji« (Dr. Jože Basaj), o »Zadrugi kot novem ekonomskem sistemu« (Ing. Vojislav Djordjević), o »Zadrugnem šolstvu ter merah in sredstvih za njegov napredek« (inspektor Miloš Stibler) ter o »Življenjskih problemih našega agrarnega zadrugništva« (Martin Glavina). Po referatih so bile soglasno sprejete dotične resolucije, na kar je bil občni zbor zaključen.

Ob 15. uri so si udeleženci in delegati Glavne zadrugne zveze ogledali Zadrugo razstavo na velesajmu, ter se o njej izražali izredno pohvalno. Zlasti je bil predmet občudovanja oddelek Zveze gospodarskih zadrug v Jugoslaviji, kjer so razstavile v slikah in izdelkih delavske produktivne, konzumne, stavbne in propagandne zadrugne uspehe svojega napredka.

V ponedeljek so se odpeljali z avtobusi zunanji delegati na Gorenjsko in si na licu mesta ogledali pomembnejše zadrugne in zadrugne naprave tako v Trzinu, Kranju, Škofji Loki, na Jesenicah, v Kropi itd.

K reševanju evropskih sporov je

govoril v Društvu narodov v Ženevi madžarski minister Paul pl. Hevesi. Zagovarjal je ljudsko glasovanje zlasti v povojni nastalih novih državah in navajal zglede iz zgovodine, češ, da je plebiscit moralno sredstvo, ki se naj porablja pri določevanju državnih mej, kar se pri sklepanju mirovne pogodbe ni zgodilo, ker se je sklepala naglo in površno. Citiral je izrek Erazma Rotterdamskega, ki je že pred štiristo leti rekel, da se vbodoče narodi ne bodo več razdeljevali in zamenjavali kakor živina. Prenehati mora možnost izpremembe vsake suverenitete brez pritrdit-

ve dotičnega prebivalstva. To je hotel tudi Wilson. Govoril je dalje o manjšinskem vprašanju in o Društvu narodov. O Društvu narodov je rekel, da se v njem ne more ustvariti najboljših odnosov, dokler bo en del držav do zob oborožen, drugi del pa brez orožja. Društvo narodov, ki obstoji iz raznih zvez (alians), ne more postati to, kar zahtevajo narodi od njega. Madžarski gospod minister je torej razmeroma jako lepo govoril, doma pa vodijo Madžari imperialistično politiko in niti niso še uvedli splošno enako in tajno volilno pravico.

Pokojninski zavod za nameščence.

V nedeljo je imel Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani svoj osmi občni zbor in je ob tej priliki proslavil desetletnico svojega obstoja in dvajsetletnico obstoja zakona o pokojninskem zavarovanju.

Pokojninski zavod za zasebne nameščence je obstojal v Avstriji že od leta 1909. Po svetovni vojni sta se priključili Slovenija in Dalmacija

Jugoslaviji ter še za časa pokrajinskih vlad oživotvorili v Sloveniji in Dalmaciji že ukoreninjeno zavarovanje zasebnih nameščencev tako, da sedanji zavod slavi desetletnico svojega prerojenja.

Iz obsežnih poročil na slavnostnem občnem zboru posnemamo, da ima zavod 127.970.000 Din imetja, ki je deloma naloženo v posojilih, hra-

Zadnja številka »Delavske politike« zaplenjena.

Odločba.

Državno tožilstvo v Mariboru zabranjuje v zmislu čl. 19 t. 7 zak. o tisku v zvezi z zakonom o izpremem-

nilnih vlogah, v stavbah ter v državnih papirjih. Kljub visoki glavniči je vendar beležiti 30.209.351,23 Din primanjkljaja v premijskih rezervah, ki ga izkazuje računski ključ, po katerem bi se morale rezerve ravnati, da je podana popolna sigurnost, da se rente ne bodo znižale, pač pa lahko zvišale.

Posebno razveseljivo je poročilo, da vlada namerava raztegniti zavarovanje nameščenec na vso državo ter da se tudi bavi z uvedbo zavarovanja za starost in onemoglost za delavce.

Ne zdi se nam pa umestna trditev, da je Pokojninski zavod za nameščenec tako samorasel in značaj nameščenecv tak, da bi se ne moglo izvesti splošnega zavarovanja. Mi stojimo na stališču unifikacije socialnega zavarovanja, to je na tem, da enoten zakon lahko specificira krog zavarovancev, lahko se deljeno upravlja, toda vse socialno zavarovanje mora vendarle postati ena

enota, ena zgradba s primerno praktično porazdelitvijo uprave.

Pokojninski zavod za nameščenec se vobče lepo razvija. Na občnem zboru so tudi predlagali, da naj se da nameščencem enomesečna mezda kot nagrada za marljivost pri uradnem poslovanju in vsem rentnikom vpokojencem po eno mesečno rento kot pribojšek k razmeroma nizkim pokojninam. Občni zbor je oba predloga sprejel.

Rente vpokojencev, zavarovanih pri zavodu, znašajo že danes okoli štiri in pol milijona na leto.

Slavnostno zborovanje so pozdravili načelnik ministrstva socialne politike, zastopnik vlade, oblastni komisar, zastopnik trgovske zbornice, predsednik Delavske zbornice, predsednik Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani in zastopnik ljubljanske občine.

Želimo zavodu najlepše uspehe, da bo potrebne rentnike mogel zadostno podpreti.

Dnevne novice.

Iz molčeče Ljubljane. Danes, v nedeljo, dne 8. t. m. so imeli narodni železničarji svoj kongres. Tega ne bi bili sicer vedeli, ali ves dan so muzicirali po mestu, tako da je moral postati pozoren tudi najbolj zaspani Ljubljančan. Ljubljančanom je v zadnjem letu menda društvo hišnih posestnikov, kakor je pravil njega predsednik Frelj, pomagalo do jako mnogih cenih stanovanj. Za 200 Din na mesec dobiš v Ljubljani stanovanje s sobo in kuhinjo, ampak predeleti moraš na svoje stroške tla, (parket, vrata, okna, poslikati stanovanje, zamenjati štedilnik itd., kar te bo veljalo blizu 4000 Din. Gospodar noče s teboj napraviti niti najemniške pogodbe, zato, da te čez eno leto lahko vrže iz stanovanja. To je samo en primer, kakršnih pa je mnogo. Toda ljubljanska gospoda lepo molči in je uvedeno stanovanjsko akcijo zaigrala deloma s tem, da je sploh nehala graditi stanovanjske hiše, deloma s tem, da ni zidala majhnih delavskih stanovanj. Delajo pač teko, kakršno pamet in interes imajo sami. — Na ljubljanski občini se nekaj kluha. Presenetljiv molk je nastal. Samo to smo zvedeli iz časopisja, da odslej župan sam nakazuje stanovanje. To obvestilo pa utegne imeti svoje ozadje, to namreč, da župan ne vpoštevava dovolj želj in volje svojih občinskih svetnikov, ki se pričenjajo kujati. Svetovali bi gospodu županu, čeprav nimamo te pravice, da upošteva občinski svet, ker je po zakonu opravičen soodločevati, če ne, se bo preveč zameril ljudem, ki si laste pravico do besede v občini po svesti pravici.

Kulturni in gospodarski boji nove vrste. Samo registrirati hočemo dva

dogodka, ki pričata, da slabotnega človeškega rodu ni mogoče po duhu modelirati v okorenele kipe. — V Novem Sadu je imela nedavno Srpska Matica svoje zborovanje, na katerem so se pojavili strujarji starinov (Vrhovac) in mladini (Kosič). Oboji so nacijonalcii, toda drug na drugega so tako ljubosumni ali pa imajo različne nazore, da so se končno med seboj nekoliko premikastili, a ne kot kulturni ljudje z uma svitlim mečem, ampak kar s pestmi, da je vsaj tudi individualno nekaj zaleglo. Sličen dogodek smo doživeli v tem mirnem času tudi v Ljubljani na občnem zboru stare Kmetijske družbe. Tudi na tem zboru sta se pojavili dve struji, in sicer v eni bivši demokrati, v eni pa bivši klerikalci. Tudi tukaj ni šlo za to, da naj se gnoji s kajnitom, Thomaževo žlindro ali pa hlevskim gnojem; tudi ni šlo za to, kam naj se seje detelja, ali kdaj naj se obrezuje trta, sadno drevje ali kako naj se preganja nevilrtja, ampak zgolj za to, kdo bo gospodaril v Kmetijski družbi. V ognju za sveto stvar in v boju za čista načela so menda tudi tukaj rabili pesti. In kakor pravi ustno poročilo, da so razbili celo nekaj šip v dvorani Mestnega doma. To zbuja sum, da v boju niso rabili samo pesti, marveč še drugo orodje. To je življenje — sam neprestani boj!

Vsdržavni gospodarski kongres so imeli v nedeljo ob prisotnosti treh ministrov (Uzunović, Demetrović in Radoljević), trgovske in obrtne zbornice. Razpravljali so o trgovini, zlasti o izvozu žita.

Narodni železničarji so imeli v nedeljo v Ljubljani svoje zborovanje. Na shodu je govoril tudi že iz Trsta

znani Škrjanec, ki je ustanovil svojo organizacijo proti obstoječi organizaciji. V teku let je imel mnogo sporov z drugimi železničarji, ker njegova organizacija ni hotela biti solidarna z železničarji.

Nova železnica med Kragujevcem in Kraljevom v Srbiji bo ta mesec izročena prometu. Proga je dolga 56 kilometrov in tvori del projektirane jadranske železnice, ki bo vezala Beograd z morjem.

Razstava znamk (filatelija) je otvorjena te dni v Ljubljani v Jaro-pičevem paviljonu.

Francoski ministrski predsednik Briand je govoril v Društvu narodov dne 5. t. m. V svojem govoru je povdaril, da mora Društvo narodov resno delati, da si ohrani težko pridobljeno zaupanje narodov. Rekel je, da je po tej ustanovi mogoče vojno popolnoma izločiti. Vojna postaja danes zločin, čeprav je bila še nedavno zakoniti ali vsaj dovoljeni pomoček v politiki. Samo Društvo narodov lahko obvaruje narode pred vojno. Dalje je govoril Briand o haški konferenci za razorožitev, za gospodarsko razorožitev ter za obvezno svetovno razsodišče v mednarodnih sporih. Svoj govor je končal z apelom, da naj se narodi, zlasti mladina vzgaja v duhu miru.

Pooblastilo direktorjem tovarniških obratov. Sovjetska vlada je z ozirom na to, da industrija slabo prospera, pooblastila ravnatelje obratov, da sami brez obratnih svetov presojajo delo ter sprejemajo in odpuščajo delavce. Delavcem se pridruže pravica pritožbe.

Dunajska občina in stanovanjska akcija. Dunajska občina bo od 1. januarja 1924 do konca leta 1929 zadržala v stanovanjske hiše okroglo 543 milijonov šilingov (to je 4350 milijonov dinarjev). V proračunu za leto 1930 bo določenih zopet 90 milijonov šilingov za stanovanjsko akcijo. Letos je zgradila občina do 1. septembra 2411 stanovanj, gradi se jih pa še 8526. Poročevalec Breitner je rekel, da je samoobsebi umljivo, da mora občina vztrajati na dosedanjih metodah komunalne politike, ker imajo od te metode dobiček prebivalci, ki stanujejo v teh hišah in drugi, ker se s tem znatno omiljuje socialni položaj prebivalstva. Ogromne vsote, ki jih občina potrebuje v socialne svrhe, si bo pač pribavila s svojim lastnim dobrim gospodarstvom.

Čudna vloga mednarodne organizacije Rdečega križa. Rdeči križ se bavi v zadnjem času zelo mnogo z vprašanjem, ki se tičeje njegove vloge v slučaju vojne. Ta organizacija miru računa kljub vsem mirovnim konferencam z vojno. Pravi prijatelji miru radi tega čim dalje bolj ostro

protestirajo proti takemu držanju in značaju Rdečega križa. Ko je leta izdal pred kratkim razglas, v katerem je prosil za pomoč, da bo lahko organiziral zaščito civilnega prebivalstva v plinski vojni, tedaj so mnogobrojne švicarske protivojne organizacije protestirale proti taki inicijativi. Te organizacije so pričakovale od Rdečega križa proteste proti vojni, mesto takšnega proglasa za denarno podporo v svrhu zaščite prebivalstva v zaledju v slučaju plinske vojne. Saj je vendar smešno in komično in so morali celo tehnik in izvedenci Rdečega križa sami priznati in izjaviti, da so oni popolnoma brez vsakih obrambnih sredstev proti groznemu učinku plinskih nabojev, katere moramo za slučaj vojne pričakovati iz zraka.

Zopet boji ob kitajski meji. Iz Moskve poročajo, da so Kitajci pričeli zopet napadati Ruse, tadj stojijo tik pred pogajanjmi, če se že niso skesali.

Kelloggov mirovni pakt je predložil francoski ministrski predsednik Briand Društvu narodov, da ga registrira in objavi v zmislu člena 18 dogovora Zveze narodov. Kelloggov pakt je bil sprejet 27. avgusta 1928 in 4. septembra 1929 je bil torej predložen v registracijo.

Zedinjene države ameriške pristopijo svetovnemu mirovnemu sodišču v Haagu.

Avstriji bodo črtali reparacijske dolgove? Za črtanje avstrijskih reparacijskih dolgov, ki utegnejo znašati do 70 milijard dinarjev, se zavzema Čehoslovaška. Temu tudi ne nasprotuje Francija, Anglija, Poljska in Jugoslavija. Avstrija potrebuje posojilo, ki pa ga pred odplačilom teh dolgov ne bi dobila. Z odpisom dolgov Madžarski bo pa šlo težje, ker zahteva Čehoslovaška kot odškodnino za boljševiški vpad sama okoli sedem milijard dinarjev.

Rumunija zniža vojaško službeno obveznost. V Rumuniji imajo sedaj dveletno vojaško službeno obveznost. Vojno ministristvo bo predlagalo, da se vojaška služba skrajša na eno leto, in sicer zato, da ne bo državni proračun preveč obremenjen z neproduktivnimi izdatki.

Nemški nacionalni socialisti in avstrijski »Heimwehr«. Voditelj nemških fašistov je znani Hitler, avstrijski pa znani major Pabst. Med obema voditeljema je pa osebno nasprotstvo, ker hoče biti Pabst vrhovni poveljnik. Drug drugega izigravata. Zato je tudi nezmislno misliti na to, da bi se dva tako ambiciozna pučista zedinila in drug drugega podpirala s svojimi četami.

Redek politični pojav na Madžarskem. Kalvinski škof Deziderij Balthazar je pričel akcijo, ki naj bi vsaj deloma vplivala na politično izpremembo v madžarskem vladnem re-

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

138

Ali ni prav najlepša krasota vidnih stvari? Ali ne ljubi Sonje, ker je lepa, živa, strastna? Ali se ne oklepa krčevito tega življenja, četudi se skuša odpovedovati vsemu? Eno leto se je odpovedoval, eno leto je živel mirno v svoji veri — sedaj pa kakor da je ni več. Lovi se zanj kot obešenec za vrvi, katere zanjka ga že davi, duši... V Trbovljah je tekla kri. Oko za oko, zob za zob je trčilo, da so krvavela, umirala človeška telesa. Ali je res njegova vera, njegov nauk o občečloveški dobroti in medsebojni ljubezni — utopija, produkt njegovih nedozorelih možganov? Tolstoj je skrahiral, pravi Petek, ker je s svojo pasivnostjo pravzaprav podpiral reakcijo... Ali res ni posameznik nič in množica vse? Ali je res vera opij za ljudstvo, kot mu je povedal Petek?

Vse to in še veliko več ga je preganjalo, ko se je pozno v noči vlegel v posteljo. Dolgo ni mogel zaspati. Spal je nekoliko čez uro, za katero sta se bila s Sonjo domenila. Spočit je naglo vstal od večerajšnje preutrujenosti, se naglo opravičil ter šel buditi Sonjo. Nič več ni mislil na nočne misli, s spancem in z jutranjim solncem jih je pregnal, da je stopil svež in zdrav pred Sonjo.

In sta romala dalje. Nebo se je zmeglilo. Dež je grozil. Že pol leta pred tem, ko sta delala načrt za svoj beg, je poleg drugih dvomov podvomila Sonja tudi o lepem vremenu. Zadnja leta je bilo že skoraj nekaj običajnega, da je za binkoštno

praznike deževalo. Leo je bil tako drzen, tako je zaupal v srečo in sugestijo, da je zagotavljal Sonji že vnaprej, da bo lepo vreme. Ni si znal drugače pomagati. Še vedno je bilo lepo na njunih izletih, pa bo gotovo na najlepšem... Malo je že pršilo, ko sta se napotila po cesti skozi prvo vas. Njun cilj je bil Vintgar.

»Ti nisi mož beseda! Deževalo bo. Že prši!« se mu je porogala. Pobegnila je iz svojega mrtega doma brez plašča in brez dežnika. Samo novo obleko in nov klobuk je oblekla in prišla... Dež je res grozil. Leo, ki je vzel za vsak slučaj usnjeno suknjo s seboj, jo je oblekel sedaj Sonji in klobuk sta pokrila z robcem.

»Sedaj naj prši kakor hoče. Samo deževati ne sme.« Prijela sta se za roke in šla. Preko kamenitega hriba, skozi šumo sta šla in izza ovinka sta po dolgi hoji zaslišala šumenje gorskega potoka. Pot ni bila kratka, toda njima je minila hitro, prehitro. Ko sta stopila v gorsko sotesko ob žuborečem potoku, je začelo deževati.

»Kakor da je samo čakalo na naju.« Sonja je bila vesela in se je smejala ves čas. Rada je podražila Leona, ki jo je vso pot skrbno držal za roko, da bi ne padla ali se spotaknila na sklizki poti. Temno je bilo v vintgarski soteski. Visoke skale so se ponekod skoraj stekale in megleno nebo ju je kot mračna streha zaprlo. Nikjer ni bilo žive duše, samo šum gorskega potoka, ki se je razlival po ostrih kamenitih skalah, je izpolnjeval skrivnostno občutje soteske, skozi katero sta šla Leo in Sonja. Večkrat sta se ustavila pod kako skalo, naslonila sta se drug k drugemu in prisluškovala po-

toku in utripanju svojih src. Leo je zagledal v skalo zabito razpelo. Ustavila sta se pred njim in Leo se je zamislil v preprosto, iz lesa zrezano telo Jezusa Kristusa.

»Lepo je Kristu v tej soteski, lepše kot med ljudmi in v cerkvah. Tukaj je sam v svoji samotji in tukaj je lep. Med ljudmi ga že dolgo več ni in do bro delo je storil človek, ki ga je postavil sem.«

Od nasprotne strani so prihitala mlada dekleta. Njih živ krik je odmeval od skale do skale in prešerno so se nasmejale, ko so zagledale Leona in Sonjo, gredoča roko v roki tesno drug ob drugem.

»Ta dva pa sta zaljubljena« — je vrgla ena izmed njih za njima, da so se ostale divje zakrohotali, Leonu in Sonji pa je bilo v pozdrav. Počasi sta šla in ko sta se vračala, sta še večkrat postala, da bi jima ostal šum gorskega potoka živ v spominu, da bi odmeval v njiju še ves večer... V utici pred vhodom sta se odpočila. Razglednice sta si kupila, podpisala sta se drug drugemu. Blejsko razglednico sta vsak svojo po sredini pretrgala in polovičke izmenjala. Za tih spomin na tiho, skrivno romanje mlade ljubezni...

Še ena postaja je bila v Leonovem razporedu: Vrba, rojstna vas Prešernova. Po isti poti sta moral nazaj proti Bledu, tako so jima povedali. Opojno je legel Vintgar vanju, zakaj med potjo sta v gozdu pozabila misliti na smer in sta se izgubila.

»Ti si mi vodnik!« se je norčevala Sonja iz Leona, ki je hodil po gozdu sem ter tje in iskal markacije, dokler je ni končno našel. V prvi vasi sta vprašala staro ženico za pot.

zimu. Škof ne mara Bethlenovega padca, marveč samo zahteva, da bi se bolj oziralo na ideje liberalne opozicije, s čimer se strinja bivši poljedelski minister Štefan Szabo in tudi sedanji Mayer. V to svrhu zahteva uvedbo tajne volilne pravice, ki pa se bo uvedla takrat, če se že prej izvrše izpremembe v vladi, ker je sedanja vlada nepristopna za take — novotarje.

Dunajski župan Karl Seitz je bil izvoljen na seji dne 6. t. m. častnim meščanom. Krščaski socialci so glasovali proti imenovanju, velenemci pa so se glasovanja vzdržali.

Požar na jugoslovanskem dunajskem poslaništvu. Dne 5. t. m. je nastal v ostrešju jugoslovanskega poslaništva ogenj, ki je oničil ostrešje. Pri gašenju je več gasilcev ponesrečilo. Škoda znaša okoli 1.600.000 dinarjev, ki je krita z zavarovalnico.

V Alžiru se je podrla neka velika stanovanjska hiša radi trnolosti stebrov. Doslej so potegnili izpod razvalin 60 trupel.

Na diktatorja Čangkajška se je nameraval atentat, ki pa je bil odkrit. Njegova lastna telesna straža je bila zapletena v zaroto.

Spalna bolezen se je pojavila na Japonskem. Doslej je bilo javljenih 600 slučajev, od katerih je 200 končalo s smrtjo.

Dunajski jesenski velesojem doživel silen fujasko. Narodni poslanec ter član trgovske zbornice Klimberger, ki je zelo dobro informiran o razmerah dunajskega trgovstva, naglašuje v korespondenci »Herwei«, da so tokrat tujci skoraj popolnoma izostali, kar je gotovo pripisati alarmantnim vestem, ki so se pred otvoritvijo velesoja pojavile v celokupnem inozemskem časopisju, češ, da se pripravljajo heimwehrovi puč v vkorakanjem na Dunaj. Na tisoče inozemcev je vsled tega izostalo. Rekli so, kot je bilo Klimbergerju osebno javljeno, da jim dunajsko blago vendar ni toliko vredno, da bi se na vožnji v Avstrijo postavljali nevarnostim. Torej so Heimwehri vendar imeli že prvi »uspeh«!

Ogromna električna vodna centrala v Turah. V Zell am See (na Salzburškem) se je vršila od 5. do 8. t. m. konferenca zveze električnih central z družbo A. E. G., na kateri je bilo sklenjeno, da se bo gradila v Turah največja vodna električna centrala na svetu. Predelava bodo to jesen končana in spomladi se začne z delom. Dosedanje avstrijske vodne centrale dajejo skupno 1.7 milijard kilovatnih ur letno. V delu pa se trenutno nahaja 20 central. Z zgradbo teh poslednjih bo imela Avstrija 3 milijarde kilovatnih ur. Največja dosedanja vodna centrala v Evropi je ona v Kadaunu na južnem Tirolskem, ki producira 300 milijonov kilovatnih ur letno. Nova centrala v Turah pa bo imela kapaciteto 6 milijard kilovatnih ur in bo torej dvajsetkrat večja. Z dograditvijo omenjene centrale bosta Avstrija in Nemčija popolnoma preskrbljeni z elektriko.

Moške obleke iz papirja. Seveda so zopet amerikanci tako kunštni; nekdo je iznašel poseben papir, ki izgleda kakor sukneno blago in se ravnotako lahko nosi. Krojači imajo sedaj v vročih poletnih dneh polne roke dela s takimi oblekami; v pol uri je vrezana, zljelpljena in gotova. Baje se zelo prijetno nosi. Stane pa cela obleka samo dva dolarja. Zato pa tudi že v dveh tednih razpade. Pri naši draginji bi bilo komaj, da bi nosili papirnate obleke, samo malo dalj časa bi morale vzdržati.

Komunisti topot niso krivi. V Berlinu se je pred par dnevi izvršil bombni atentat na parlament, ki pa ni povzročil velike škode. Podobni atentati s podobnimi bombami so se izvršili tudi po drugih mestih Nemčije. Dokazalo se je, da so atentate organizirali nacionalistični teroristi in ne komunisti, kakor se jih je dolžilo.

V Detmoldu v Nemčiji je nek 24-letni tehnik izvršil na neki 85-letni starki seksualen umor. Med posilstvom ji je s cunjami zamašil usta in se je zadušila. Okusi in zausnice so različne.

Član »Cankarjeve družbe«

ho vsak organizirati sodru in sodružica. Zaupniki, ki se dobiti bloke, ali jih imate že izpolnjene? Pišite po druge. — Cankarjev spomenik postavoimo velik — zato bodite vsi člani.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je v času od 1. januarja do 31. avgusta 1929 iskalo dela 4773 moških in 1062 žensk, skupaj 5835 brezposelnih. Prostih mest je bilo 4549 moških, 596 žensk, skupaj 5145. Posredovani se je izvršilo 2623 moških, 433 žensk, skupaj 3056. Odpotovalo je 1016 moških, 47 žensk, skupaj 1063 brezposelnih.

Delo išče: Moški: 10 hlapcev, 1 drvar, 1 rudarski poslovalja, 1 pečar, 1 žebjar, 5 kovačev, 12 železostugarjev, 3 kleparji, 1 brusar orodja, 1 graver, 1 strojni tehnik, 28 strojnih ključavničarjev, 5 elektromonterjev, 5 elektromehanikov, 1 lesostugar, 1 parketar, 1 rezbar, 6 urarjev, 9 mizarjev, 4 kolarji, 3 žagari, 1 pletar, 3 sedlarji, 1 usnar, 3 tapetniki, 28 krojačev, 21 čevljarjev, 1 čevljarski prirezevalec, 1 klobučar, 10 brivcev, 6 književcev, 1 karton. delovodja, 5 mlinarjev, 12 pekov, 13 mesarjev, 3 natakarji, 2 slikarji, 2 zidarji, 2 gradbeni tehniki, 1 črkoštavec, 21 pisarn. slug, 45 pomožnih delavcev, 7 kurjačev, 7 avtomehanikov, 44 trgov. pomočnikov, 72 navadnih delavcev, 20 književodij, 35 zasebnih uradnikov, 2 lesna manipulant, 1 ekonom, 17 stavb. ključavničarjev, 1 vodovodni instalater, 7 vajencev. Ženske: 13 pisar. moči, 2 kontoristini, 8 prodajalk, 4 natakarice, 4 šivilje, 1 šivilja perila, 1 modistinja, 1 črkošlikarica, 31 tovarniških delavk, 3 kuharice, 2 sobarice, 56 sluškinj, 5 postrežnic, 2 vajenke.

Delo je na razpolako: Moški: 14 hlapcev, 1 kovaču, 14 mizarjem, 7 čevljarjem, 10 zidarjem, 16 tesarjem, 4 soboslikarjem, 13 kleskarjem, 3 sodarjem, 1 kamnoseku, 3 pečarskim pomočnikom, 4 kleparjem, 15 navadnim delavcem, 1 fotografu, 1 slaščičarskemu pomočniku, 1 mlinarskemu pomočniku, 1 vodovodnemu instalaterju, 1 usnarju, 1 prekladalcu parketov, 7 tesarjem, 2 stavb. ključavničarjem, 1 potniku, 16 vajencem. Ženskam: 10 šiviljam za damske konfekcije, 1 šivilji prirezevalki, 1 pletilki, 2 šteparicam, 2 dežnikaricam, 1 šivilji za krznarstvo, 1 sluškinji, 2 kmečkim deklam, 2 vajenkam.

Kultura.

»Novi život«, mesečnik za brezalkoholno kulturo, ki izhaja v Zagrebu, prinaša v svoji septemski številki te-le aktualne članke: Šola in treznost od prof. Slobodana Popovića, Islam in alkohol od derviša M. Korkuta iz Sarajeva; Vprašanja uporabljanja vina pri liturgiji od Ivana Marinčiča. V tem članku iznaša avtor zanimive ugotovitve, da uporaba alkoholiziranega vina ni nikjer v evangelijski predpisana in da Kristus prvi zadnji večerji ni govoril o vinu v daru, temveč samo o trtnem soku. Zato so se tudi Kristjani prvih stoletij posluževali pri službi božji soka, ki je bil iztisnjen neposredno iz grozdja. Šele pozneje so se začeli v to svrhu posluževati vina in to predvsem iz higijskih ozirov. Amerikancem, ki so podvrženi prohibiciji, je zato papež dovolil, da se smejo pri mašnih daritvah posluževati neprevzetega groznega soka. V članku Protialkoholni pokret v Jugoslaviji je objavljena v listu resolucija Jugoslovanskega saveza treznosti na ministra financ, ki protestira proti nameravam trošarinam na brezalkoholne pijače. V rubriki Brezalkoholna industrija se navajajo zanimivi podatki o tej industriji, ki proizvaja v naši državi nad 15 vrst različnih pijač. Ta revija stane polletno 10 Din in se naroča v Zagrebu, Opatička ulica 3, soba 8.

Amerikanski slovenski delavci za prosveto. »Prosveta« v Chicagu objavlja razpis natečaja Slovenske narodne podporne jednote za najboljšo slovensko literarno delo, spisano v strogo svobodomiselnem in socialnem duhu. 1. nagrada 300 dolarjev za najboljši original. roman iz življenja slovenskih delavcev v Ameriki, obsegajoč 75.000 besed. 2. nagrada 200 dolarjev za najboljšo povest iz življenja slovenskih delavcev, deloma v Ameriki, deloma v starem kraju, obsegajoč najmanj 50.000 besed. 3. Dve nagradi po 100 dolarjev za najboljšo socialne novele iz življenja delavcev v Ameriki ali v starem kraju. 4. Šest nagrad po 50 dolarjev za najboljšo krajše socialne povesti z najmanj 10.000 besedami.

»Moskauer Rundschau«, tednik za politiko, gospodarstvo in kulturo sovjetske unije, je začel maja mese-

ca izhajati v Moskvi v nemškem jeziku. Dosedanjih osem števil vsebuje obilico zelo aktualnih člankov. Iz politike: Boj za Kabul; Kriza reparacijske politike; Kontrasti v sovjetski Centralni Aziji; Mala antanta; Borah in protisovjetske intervencije; Turkestanski obmejni spopadi; Sprememba v Angliji; Perzija in Irak; Napad na Charbin; Kina in sovjetska unija; Varstvo pred manjšinami in drugo. Iz gospodarstva: Geološke ekspedicije v sovjetski uniji; Ruska nafta na svetovnem trgu; Vprašanje lesnega eksporta; Inozemski strokovnjaki v sovjetskem gospodarstvu; Petletni načrt sovjetske industrije; Boj za mangan; Uralski petroleji; Gradba turkestansko-sibirske železnice; Koncesijska politika; Japonske koncesije; Angleška koncesija zlatih rudnikov ob Leni; Dvig avtoindustrije; Petletni načrt v poljedelstvu; Razdelba ozemelj v sovjetski uniji; Niniciativa mas in mnogo drugih. Iz kulture in umetnosti: Generalna linija; novi Eisensteinov film; Nova pota umetnosti; Tujski prometv sovjetski uniji; Teater sedanjosti; Vagabund kot umetnik; Dan knjige; Sole tovarniških vajencev; Rusko-amerikanski polet; Lastninska pravica v sovjetski zakonodaji; Skrbstvo za matere in dojenčke; Mrtva umetnost; Nov način življenja v novi državi; Sovjetska mladina in njeni problemi; Tretja muzikalna olimpijada v Leningradu; Ruska narodna glazba in stari muzikalni instrumenti itd.

Za smeh.

Pes se proda. Nek časopis je prinesel ta-le inzerat: »Pes se proda. Zre vse od kraja. Zelo rad ima otroke.«

Krstna toaleta. Nek Amerikanec je prestopil v katoliško cerkev in vpraša svojega prijatelja, katoličana: »Kaj pa naj oblečem h krstu smoking ali frak?« Prijatelj odgovori: »Plenice!«

Maribor.

Avtomobili in prah. Avtomobilizem je lep napredek in kdorkoli bi bil nasproten razvoju avtomobilizma, bi bil reakcionar, dasi to moderno prevozno sredstvo služi v pretežni meri, če ne izključno, kapitalizmu. Toda čim večjo ugodnost nudi avtomobili premožnim slojem, v tem večjo muko so revnemu prebivalstvu. Ne le, da vlada dandanes mnogo večja nevarnost na cestah, marveč oni neznosni prah, ki pasanta pobeli od pete do glave, da izgleda kot mlinar in kar je še hujše: ker mu gre prah v usta, kar gotovo ni zdravju v prid. Naš Maribor je danes med vsemi večjimi mesti menda najbolj zanemarjen. Ulice in ceste so se pri nas še vedno premalo škropile, dasi imamo moderne in zelo drage škropilnike, toda ti nočejo sami škropiti. Le redko kedaj se kateri prikaže. Letos nam je ljubi bog večkrat poslal dež, ki je nesnažne ter prašne ulice opral gratis, ker menda ve, kako je z našo občinsko kaso, oz. štedenjem pri vodi — če ravno teče Drava mimo nas. Delavski zastopniki so ponovno v občinskem svetu poudarjali, da je nujno potrebno, urediti škropljenje z rečno vodo. Toda tudi v tem oziru ni bil storjen še noben korak. Saj ni nikjer zapisano, da bi se ravno pitno vodo moralo rabiti za škropljenje. Zlasti bi to veljalo za naš industrijski del mesta — Melje, kjer se večno prekaša. Seveda so te besede glas vpijočega v puščavi. Morda bodo novi občinski svetniki kaj v tem oziru podvzeli, ker stari »niso bili za nič!«

Neumestna šala. V zadnji seji mariborskega občinskega sveta je bilo tudi na dnevnem redu imenovanje nekaterih novih ulic. Pri tej priliki je napravil klerikalni občinski svetnik Senekovič sledeči medklie: »Eno ulico sedaj lahko imenujemo Bahunovo, ko je ta že mrtev.« Senekovič je bil sicer od delavskih zastopnikov zavrnjen s pripombo, da še ni vseh dni konec in upamo, da se bodo po sili mrtvi zopet obudili k življenju. »Duhoviti« g. Senekovič bi prvič lahko vedel, da ni ravno treba umreti, da dobi človek svojo ulico, ko imamo ravno v Mariboru ulice, ime-

novane po še živečih korifejih. Ali pa misli Senekovič, da to velja samo za delavske osebnosti, da zamorejo dobiti ulice še le po smrti? Sicer pa naj javnost sama sodi o inteligenci klerikalnih mandatarjev, kajti dovolj grdo je, če so se našli v občinskem svetu ljudje, ki so se poslužili izrednih razmer ter izrinili delavske zastopnike od sodelovanja, ki so gotovo več delali v prid mestne občine ter njenega prebivalstva, kot kak S. Mogoče pa je, da je omenjeni gospod nase mislil, kajti on je gotovo zaslužil, da mu dajo še živemu ulico, ko je tako duhovit predlog stavil, da je celo svoje tovariše spravil v ne majhno zadrego, ko je namreč predlagal, da naj mestna občina gradi hiše za kapitaliste, ki bodo svoja dosedanja stara stanovanja spraznili, da se bodo potem revnejši sloji vanje vselili. Ta predlog, ki ga župan ni hotel dati na glasovanje, je menda vse, kar je omenjeni občinski svetovalec do sedaj storil v občinskem svetu. Seveda je lažje »pametne vice« zbijati, kot pa v občinskem svetu delati.

Podzemskih stranišč imamo sedaj v Mariboru troje in je bil že skrajni čas, da so se nekdanji smrdljivi panji odstranili. Toda dočim sta stranišči na Aleksandrovi cesti in Kralja Petra trgu razmeroma snažni, je ono na Glavnem trgu že po par tednih zelo zanemarjeno, zlasti v pisoarju, kjer se drži žlebov debela plast vsedline. Snažilke je treba dopovedati, da mora vsak dan večkrat čistiti in dnevno prevleči s katranom.

NARODNO GLEDALIŠČE.

Razpis gledališkega abonmana v Mariboru. Uprava Narodnega gledališča v Mariboru razpisuje za sezono 1929 — 30, abonma — obsegajoč 25 predstav: 15 dramskih in 10 glasbenih (torej mesečno povprečno po tri predstave). Abonma, ki znači velik popust napram večernim cenam in je letos skoraj na vseh mestih še cenejši kot lani, se plačuje v osmih mesečnih zaporednih obrokih; prvi obrok na dan podpisa v septembru, ostalih sedem obrokov pa v prvih 5 dneh vsakega nadaljnjega meseca, tako, da je ves abonma plačan 5. aprila 1930. Cene za vsak mesečni obrok (ves abonma stane torej 8 takih obrokov) so sledeče: Ložni sedeži po 75, 62, 45, 33, 25 Din; parterni sedeži po 60, 53, 42, 33 Din; balkonski po 60, 45, 30, 23 Din; galerijski po 25, 20, 14 Din. — Priiglasje sprejema gledališka blagajna, ki je odprta dnevno od 9. do pol 13. ter od 15. do 17. (ob nedeljah in praznikih samo dopoldne).

Celje.

Podružnica »Svobode« je priredila v soboto, dne 31. avgusta 1929 svoj prvi pevski koncert moškega zbora, kateri je izredno dobro uspel. Dvorana je bila polno zasedena. Pevske točke so se izvajale v popolno zadovoljnost navzočega delavstva, katero ni štedilo z aplavzem po vsaki točki ter so se nekatere točke morale ponavljati. Posebno ugajala je C. Preglja »Delavska pesem«. — Upamo, da bo sedanji zbor po tem uspelem koncertu nadaljeval svoje započeto delo ter da bo v najkrajšem času spet pokazal kako napredek v pevski umetnosti.

Študent pri Mariboru.

Podružnica delavskega kolesarskega društva priredi dne 15. septembra 1929 medklubsko dirko na cesti Maribor—Hajdina—Maribor. Senijorji dvakrat, skupno 90 km. Junijorji enkrat, 45 km. Štart ob pol 9. uri pri Delavski pekarni, cilj pri Škofu, prvič ob pol 10. uri, drugič okrog pol 12. ure. Popoldne se vrši veselica, pri kateri priliki se bodo razdelila padirla v gostilni g. Baumanna in v telovadnici »Svobode«. Dirka in veselica se vrši ob vsakem vremenu. Pričetek veselice ob 15. uri. Vstopnina 3 Din.

Občni zbor.

Zadruga Delavskega doma v Mostah sklicuje za dne 15. septembra t. l. občni zbor ob 9. uri dopoldne v gostilni Šibenik v Mostah pri kemični tovarni. Dnevni red: Poročilo: Predsednika, blagajnika, tajnika in kontrole; volitev novega odbora; razno. Ako ne bode v določeni uri zastopana zadostno število zadrugarjev se vrši občni zbor eno uro pozneje ob vsaki udeležbi. — Odbor.

Delavsko gibanje na Angleškem.

(Kratek zgodovinski pregled.)

Priredil F. A.

(Dalje.)

Porast delavske stranke se je v pravcu te kompromisne politike z liberalci dobro rentiral in stranka je postajala od dneva do dneva večja. V tem, torej predvojnem času, se je labour party odločila voditi politiko, ki je bila usmerjena za ohrano britskega imperija. Zato so bile vse njene težnje usmerjene proti vedno bolj grozeči poplavi od strani nemškega in avstroogrskega imperializma. Stranka, ki je sicer imela popolnoma federativno podlago in strukturo, poleg independent labour party, socialno-demokratske federacije, socialistične lige, posebne polmarksistične grupe Fabian Society ter strokovnih odnosno tudi združenih delavskih organizacij, je v ogromnem številu strokovno organiziranih imela za to svojo politiko veliko podporo. To se je posebno dobro opazilo ob izbruhu svetovne vojne leta 1914, ko se je

velika večina labour party izrekla proti imperijalizmu centralnih velesil in je radi tega podpirala politiko liberalcev, ki so vodili Anglijo za časa svetovne vojne.

Toda posledice prvih let krvave morije, ki so bile silno uničujoče tudi za Anglijo samo, so delno prisilile angleško delavstvo, da je pričelo o vojni misliti nekoliko drugače. Na čelu tega protivojnega gibanja se je prva postavila delavska stranka in začela protivojno akcijo že leta 1916, torej že dve leti pred koncem svetovne vojne. Da se je to gibanje v labour stranki pričelo, je pripisati žilavi agitaciji malih marksistično orientiranih delavskih združenj v stranki in to predvsem vplivom socialno-demokratske federacije, socialistične lige ter vodstva bivše independent labour party in takozvane »fabijske družbe«, katero sta organizirala Sid-

ney in Beatrice Weeb. Pacifistične ideje so pronikle v jedro stranke in še pred koncem vojne leta 1918 je labour stranka svojo taktiko popolnoma izpremenila in jo usmerila za mir med narodi. Toda te difference, ki so se ob izbruhu vojne in še potem pojavile med članstvom in posameznimi organizacijami, sestavljajočimi delavsko stranko, so imele predvsem notranji pomen. Stranka se zato ni razbila in solidarnost, ki je vela med članstvom je pripomogla, da je po vojni toliko bolj napredovala ideja delavske razredne zavesti.

V tem času se je med vodilnimi možmi pojavil Artur Henderson, sedanjí zunanji minister Velike Britanije. On je bil namreč najodločnejši zastopnik pacifizma v stranki in se je odlikoval v tem, da je predlagal tedanjim razmeram primerno najboljše ureditev v zunanje-političnem pomenu. Bil je tudi v Rusiji in ruske razmere ter gibanje ruskega proletarijata sta mu pokazala delno direktive, v katerih se je kretala ideja delavske zavesti in solidarnosti ruskih delavcev v boju proti buržuaziji.

Labour party je seveda stopila v opozicijo. S tem momentom pa je bil položen temelj poznejšemu gigantskemu razvoju stranke. Kajti povojna doba je tudi angleške delavce delno zrevolucionirala, posebno pa vsadila v angleški proletarijat zahteve

po miru. Delavske množice so potrebovale miru, da so mogle razviti svojo delavnost na političnem, kakor tudi na gospodarskem polju.

Kot smo že omenili, je stranka bazirala na federativni podlagi. Po letu 1918 pa so delavsko stranko preobnavili, ker so se zato pokazale nujne potrebe. Preje so mogli biti člani stranke le oni delavci, ki so bili tudi člani strokovnih organizacij, ali pa člani onih organizacij, ki so bile kot sestaven del priključene labour party. To članstvo je torej bilo indirektno. V tedanjih razmerah se je pokazalo to kot delno škodljivo in zato se je pričela reforma z namenom, da se ta način združevanja članstva v labour party predružači.

To se je seveda kmalu zgodilo in danes ima stranka v vseh krajih, kjer je imela v zadnji dobi beležiti uspehe ali vpliv na delavski razred, svoje posebne krajevne grupe in skupine. Ta razvoj se sicer popolnoma še ni zaključil, toda je predvidevati, da bo kmalu dosegel svoj višek.

Krščanskosocialno delavstvo v Avstriji proti Heimwehrom.

Da kršč. soc. delavstvo v Avstriji ne simpatizira s Heimwehrom v tolikšni meri, kakor bi to radi njegovi voditelji in njim na čelu prelat Seipel, dokazuje članek, ki je izšel v tirolskem krščanskosocialnem listu »Der Arbeiter«. Tu pišejo: »... Kam nas bo to privedlo, če voditelji Heimwehra in njihovi žurnalistični lakaji skušajo na javnost proti sedanjí vladi vplivati? Noben državljani, ki mu je ležeče na ohranitvi redi in miru v državi, ne bo Heimwehrom odrekel simpatije, dokler ostanejo pri svojih prvotnih ciljih: zaščite domovini, državi in ljudstvu. Tenor gotovih heimwehrovskih govorov je pa žal naglašen na stalne grožnje. Še v nedeljo je izjavil d. Steidle v Lienzu z velikim patosom: »Nasproti marksizmu ne poznamo niti kot demokracije nobene strpnosti. V tem velja za nas samo brezobziren boj do popolnega uničenja, brez kompromisov in brez pomirjenja.« On se je vedno bolj zagrizel v bedasto, popolnoma nekrščan-

ske mnenje, da se zamore marksizem samo s silo iztrebiti. (Če bi bil tudi on en tak ubog hudič, kakor je na primer kak tekstilni delavec ali brezposeln, bi drugače govoril). V najnovejšem pozivu Heimwehrov — gotovi listi ga imenuje manifest — se izrecno zagotavlja, »da se voditelji Heimwehrov ne bodo nobenih sredstev samopomoči ustrašili, če bi državna oblast ne bila zmožna dati pravici zadoščenja.« No, seve, če se bo na tak način še dalje grozilo in izzivalo k državljski vojni, potem, žal, boji v St. Lorenzu niso bili zadnji. Potem bo pa tudi za cerkvene krogle kmalu čas, da se resno bavijo s vprašanjem če in v kolikšni meri zamore dober katolik slediti temu organiziranemu oboroževanju, ki vodi k državljski vojni in k samouničenju celega naroda.«

Širite naš list!

Nabirajte nove naročnike

Sodružice in sodrugi!

Kupujte samo pri tiskarjah, ki oglašujejo v »Delavski Politiki«! ...

Eksportna hiša „LUNA“

Maribor, Aleksandrova cesta 19

Najboljša in najcenejša nakupovalnica vseh potrebščin. Otroške nogavice od Din 5.— naprej, moške nogavice od Din 5.— naprej, ženske nogavice od Din 7.— naprej, ženske nogavice s svetlim robom od Din 12.— naprej, prva flor nogavice od Din 17.— naprej. Čipke in klekanci predmeti meter od Din 1.— naprej.

k začetku šolskega leta

Šolski nahrbtniki od Din 18.— naprej, šolske torbice iz najboljšega povoščenega platna po Din 35.—, šolske mape iz dobrega usnja po Din 65.—, peresniki od Din 3-50 naprej, jopiči za šolarje iz čiste volne od Din 48.— naprej, pletene oblečke lastnega izdelka od Din 100.— naprej.

Telovadni čevlji v vseh velikostih, kakor tudi sandale, otroški čevlji in vseh vrst sobnih čevljev.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d.d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.

MALA NAZNANILA.

I^a gonilne jermene

za mline, žage in tovarne v vsaki širini dobavlja in ima v zalogi po najnižji dnevni ceni Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova cesta 13.

Produktivna zadruga mizarjskih mojstrov

R. Z. Z. O. Z.
Maribor, Vetrinjska ulica 18.
Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinije izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno znižanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Eno leto garancije. Samo pri Produktivni zadrugi mizarjskih mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.

Tvornica šampiljk

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

V tekstilnem bazarju

Vetrinjska ulica št. 15
Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. — Oglejte si izložbe.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravlja vse vrste električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šilling) za pošto in zavojnino.

Kovčki za potovanje,

torbice iz usnja, listnice, denarnice, gamaše, nahrbtniki v veliki izbiri in po najnižji ceni pri Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova cesta 13.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38 Telefon 324

Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.